

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 40/99

Ústavný súd Slovenskej republiky v Košiciach na neverejnom zasadnutí senátu 17. júna 1999 predbežne prerokoval návrh skupiny 46 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (podľa listiny navrhovateľov), zastúpenej Petrom Kresákom, poslancom Národnej rady Slovenskej republiky, vo veci výkladu čl. 102 písm. i) Ústavy Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (podľa listiny navrhovateľov) o výklad ustanovenia čl. 102 písm. i) Ústavy Slovenskej republiky **o d m i e t a** pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky v Košiciach (ďalej len „ústavný súd“) bol 17. mája 1999 doručený návrh skupiny 46 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (podľa listiny navrhovateľov priloženej k návrhu), zastúpenej jej poslancom Petrom Kresákom, na začatie konania o výklad ústavných zákonov podľa čl. 128 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Žiadali v ňom o výklad ustanovenia čl. 102 písm. i) ústavy, pretože, podľa ich názoru, o jeho výklade vznikol spor medzi touto skupinou poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len

„Národná rada“) a predsedom vlády Slovenskej republiky „v zastúpení prezidenta republiky“ (ďalej len „predseda vlády vykonávajúci ústavné právomoci prezidenta“).

Z obsahu návrhu ústavný súd zistil, že spor sa týka rozhodnutia o amnestii predsedu vlády vykonávajúceho ústavné právomoci prezidenta z 3. marca 1998 (uverejneného v Zbierke zákonov pod č. 55/1998 Z.z.) a jeho ďalšieho rozhodnutia o amnestii zo 7. júla 1998 na odstránenie sporov o výklad rozhodnutia o amnestii z 3. marca 1998 (uverejneného v Zbierke zákonov pod č. 214/1998 Z.z.).

Navrhovateľ „v zmysle § 31 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona č. 293/1995 Z.z.“ navrhol, aby v záujme hospodárnosti konania ústavný súd po prijatí podnetu spojil ho na spoločné konanie s návrhom skupiny 37 poslancov Národnej rady, zastúpenej jej poslancom Tiborom Cabajom, o výklad rovnakého článku ústavy, ktorý bol prijatý na ďalšie konanie 4. mája 1999 (týkal sa sporu o výklad ustanovenia čl. 102 písm. i) v súvislosti s rozhodnutím o amnestii predsedu vlády vykonávajúceho ústavné právomoci prezidenta z 8. decembra 1998 uverejneného v Zbierke zákonov pod č. 375/1998 Z.z.).

V návrhu poslanci uviedli, že spor medzi nimi a predsedom vlády vykonávajúcim ústavné právomoci prezidenta „spočíva v skutočnosti, že skupina poslancov pokladá rozhodnutie predsedu vlády o amnestii z 3. marca 1998 (v jej aboličnej časti) a rovnako aj jej opravu uskutočnenú rozhodnutím o amnestii zo dňa 7. júla 1998 za tak závažné zneužitie oprávnení prezidenta, ktoré je v rozpore nielen so zmyslom, účelom a obsahom samotnej amnestie, ale najmä s obsahom článku 1 v spojení s článkom 102 písm. i) Ústavy Slovenskej republiky, a ktoré im bráni v riadnom výkone poslaneckých funkcií, ako sú tieto zakotvené najmä v článku 73 ods. 2 a v článku 78 ods. 2 (nepochybnosť o spornosti danej veci potvrdil ústavný súd v I. ÚS 30/99 zo dňa 4. mája 1999), a tiež v čl. 50 ods. 1 Ústavy SR“.

Postup predsedu vlády vykonávajúceho ústavné právomoci prezidenta v oboch označených rozhodnutiach o amnestii považovali navrhovatelia za zneužitie inštitútu

amnestie na to, aby „vylúčil trestnoprávnu zodpovednosť osôb, ktoré sa podieľajú na štátnej moci za trestné činy spáchané v súvislosti s výkonom verejnej moci v štáte (zo spáchania trestných činov, na ktoré sa vzťahovala prvá a druhá amnestia je podozrivý bývalý minister vnútra a vysokí funkcionári Slovenskej informačnej služby), ktoré majú celospoločenský dopad - t.j. v prípade, keď zjednodušene povedané, predstavitelia vládnej moci udelia amnestiu sami sebe“.

S ohľadom na to, že „v prípade článku 102 písm. i) Ústavy SR ide o ustanovenie, ktoré môžu prezidenti Slovenskej republiky (ich zástupcovia) v budúcnosti opakovane používať, skupina poslancov navrhuje, aby Ústavný súd Slovenskej republiky podal nasledovný výklad: „Jediné ustanovenie Ústavy Slovenskej republiky limitujúce výkon všetkých ústavných právomocí prezidenta Slovenskej republiky, je obsiahnuté v sľube, ktorý skladá a v ktorom sa zaväzuje, že: „Svoje povinnosti budem vykonávať v záujme občanov a zachovávať i obhajovať ústavu a ostatné zákony“ (čl. 104 ústavy). Preto len záujmy občanov, zachovávanie a obhajoba Ústavy Slovenskej republiky a ostatných zákonov sú jediné ústavne upravené dôvody, ktoré prezident Slovenskej republiky zohľadňuje pri výkone svojej ústavnej právomoci upravenej v čl. 102 písm. i) Ústavy SR. Záujmom občanov Slovenskej republiky (a tým aj celospoločenským záujmom) je, aby všetky trestné činy boli riadne vyšetrené a ich páchatelia potrestaní. Tento záujem je nielen vyjadrením demokratického charakteru Slovenskej republiky, ktorá dokáže ochraňovať základné práva a slobody svojich občanov len vtedy, ak bude dôsledne stíhať páchatel'ov všetkých trestných činov, ale aj významnou súčasťou jej ústavnej charakteristiky ako právneho štátu (obsah článku 102 ods. 1 písm. i), v spojení s článkom 104 ods. 1 a článkom 1 Ústavy SR).

Ústavný poriadok a trestné právo v Slovenskej republike, ako demokratickom a právnom štáte je založené na demokratických princípoch, na humanizme a zákonnosti. Princíp demokratizmu sa pritom chápe aj ako významná záruka práv občanov, že verejná moc ich bude chrániť proti páchatel'om trestných činov.

Princíp humanity a zákonnosti neumožňuje žiadnemu orgánu verejnej moci zneužívať akýkoľvek ústavný a ani trestno-právny inštitút svojvoľne, či dokonca stranícky.

V ústavnom poriadku Slovenskej republiky ako demokratického a právneho štátu, sa milosť (amnestia) akceptuje ako nevyhnutný nástroj na vyrovnávanie napätí, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou každého právneho štátu. Rešpektuje sa, že ich zdrojom je vzájomný vzťah medzi dvomi súčasťami - princípom rovnosti (ktorý kladie dôraz na rovnaké uplatňovanie právnych noriem voči všetkým) a princípom spravodlivosti (ktorý za určitých podmienok pripúšťa určitú mieru individualizovaného prístupu). Každé iné použitie milosti (amnestie) než to, ktoré sleduje vyrovnávanie vnútorných napätí vznikajúcich vo vnútri právneho štátu a záujmy občanov na zachovávaní všeobecného blaha, ústavy a právneho poriadku (v prípade ich aboličnej formy napr. na zabránenie vyšetrenia trestných činov bez existencie tak závažných dôvodov, ktoré by jednoznačne prevládli nad záujmom verejnosti nad ich vyšetrením, či na svojvoľné a neodôvodnené zvýhodnenie bližšie neurčenej skupiny páchatel'ov trestných činov alebo napr. na ochranu skupiny vlastných politických prívržencov pred spravodlivým potrestaním za spáchané trestné činy) preto odporuje zmyslu a podstate tohto ústavného inštitútu, je zneužitím ústavných právomocí a odmietnutím rešpektovania princípu právneho štátu, ako to zakotvuje článok 1 Ústavy Slovenskej republiky“.

II.

Ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, aby zistil, či sú pre ďalšie konanie splnené procesné podmienky upravené v § 25 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, alebo či konaniu o návrhu nebráni prekážka res iudicata alebo prekážka litispendencie (§ 24 ods. 1 a 2 citovaného zákona). Jednou z podmienok konania je predpoklad, že spĺňa náležitosti upravené v § 20 ods. 1 a v § 47 zákona č. 38/1993 Z.z. Zákom ustanovenou

náležitou každého návrhu na podanie výkladu ústavného zákona je aj preukázanie spornosti veci navrhovateľom, t.j. z akých dôvodov je vec sporná a ktorý iný štátny orgán si podľa navrhovateľa ústavný zákon nesprávne vykladá. Spornosť veci vyplýva z názorovej odlišnosti na uplatňovanie (spôsob uplatňovania) ústavného zákona (ústavy) alebo ich konkrétneho ustanovenia. Názorová rozdielnosť musí existovať minimálne medzi dvoma subjektmi, ktoré ústavný zákon rôzne vykladajú (jeden sa domnieva, že ho vykladá správne, a o druhom tvrdí, že ho vykladá nesprávne - § 46 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z.z.). Právo podať návrh a požiadať o výklad ústavného zákona musí mať vecný substrát pre podanie návrhu, t.j. musí existovať norma s právnou silou ústavného zákona, ktorú je štátny orgán povinný (prípadne má právo) uplatňovať, a práve o jej správne uplatnenie vznikol spor. Tento spor musí existovať v čase podania návrhu až do rozhodnutia ústavného súdu, ak medzitým nezanikol (napr. na základe novej právnej úpravy sporného ustanovenia ústavného zákona), prípadne návrh bol vzatý späť a ústavný súd späťvzatie návrhu pripustil.

Ústavnoprávna norma ako vecný podklad pre jej výklad môže vzájomné práva a povinnosti štátnych orgánov, ktoré majú rôzny názor na ich uplatňovanie, upravovať priamo alebo im tieto práva (povinnosti) vznikajú sprostredkovane, konaním iného subjektu. V tomto zmysle je napríklad priamou povinnosťou Národnej rady rozhodnúť o vyslovení dôvery alebo nedôvery vláde Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) podľa čl. 115 v spojení s čl. 113 ústavy alebo povinnosťou prezidenta Slovenskej republiky (ďalej len „prezident republiky“) vymenovať predsedu vlády (čl. 110 ústavy). Takou povinnosťou je aj povinnosť prezidenta republiky vymenovať ďalších členov vlády, ktorá mu vzniká na základe ústavného práva predsedu vlády predložiť takýto návrh (čl. 111 ústavy v znení ústavného zákona č. 9/1999 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení ústavného zákona č. 244/1998 Z.z.). Rovnako je ňou aj povinnosť prezidenta republiky odvolať člena vlády, ktorému Národná rada vyslovila nedôveru, využívúc toto svoje ústavné právo upravené v čl. 116 ods. 3 ústavy. Z uvedeného vyplýva, že uplatnením ústavného práva jedného štátneho

orgánu vzniká priamo ústavná povinnosť inému štátnemu orgánu (účinky konania sú priame).

Ústavná povinnosť štátneho orgánu niečo konať však môže vzniknúť aj sprostredkovanne, t.j. keď ústavné právo iného štátneho orgánu (v konečnom dôsledku s touto ústavnou povinnosťou spojené) samú o sebe (túto) ústavnú povinnosť iného štátneho orgánu nezakladá, ale jej vznik je podmienený konaním tretieho subjektu, pričom jeho konanie nemusí upravovať len zákon ústavný. Ak teda rozhodnutie iného štátneho orgánu nevyvoláva povinnosť Národnej rady upravenej v konkrétnom ustanovení ústavy (ústavného zákona) rozhodovať o určitej veci (napríklad o návrhu vyšetrovateľa na udelenie súhlasu s trestným alebo disciplinárnym stíhaním alebo so vzatím do väzby konkrétneho poslanca Národnej rady), nevznikne ani spornosť o spôsobe uplatnenia toho ustanovenia ústavy (ústavného zákona), podľa ktorého bolo rozhodnutie iného štátneho orgánu vydané (napríklad rozhodnutie predsedu vlády vykonávajúceho ústavné právomoci prezidenta podľa čl. 102 písm. i) ústavy). Nie je dôležité, či povinnosť Národnej rady upravená v ústave (ústavnom zákone) je vyvolaná rozhodnutím iného štátneho orgánu priamo alebo sprostredkovanne rozhodnutím ďalšieho štátneho orgánu, ktorému na základe tohoto rozhodnutia vzniká povinnosť niečo konať upravená v osobitnom zákone (napr. v Trestnom poriadku), ale to, že Národnej rade takáto povinnosť konať určitým spôsobom (napríklad rozhodovať o podanom návrhu vyšetrovateľa) vôbec vznikla.

V návrhu skupiny poslancov je namietané rozhodnutie o udelení amnestie predsedom vlády vykonávajúcim ústavné právomoci prezidenta z 3. marca uverejnené v Zbierke zákonov pod č. 55/1998 Z.z. a tou istou osobou vydané rozhodnutie o amnestii zo 7. júla 1998 uverejnené v Zbierke zákonov pod č. 214/1998 Z.z., ktorým sa upravuje predchádzajúce citované rozhodnutie o amnestii. Toto rozhodnutie samé o sebe sa nedotklo povinnosti Národnej rady (jej poslancov) upravenej v ustanovení čl. 73 ods. 2 ani v čl. 78 ods. 2 ústavy, pretože jej nevznikla povinnosť hlasovať o udelení či neudelení súhlasu na trestné stíhanie alebo vzatie do väzby konkrétneho poslanca Národnej rady, keďže obe označené rozhodnutia o amnestii túto povinnosť Národnej rady a priori vylučovali.

Ústavný súd konštatuje, rovnako ako v rozhodnutí I. ÚS 7/99, že predseda vlády vykonávajúci ústavné právomoci prezidenta vydaním predmetných rozhodnutí o amnestii, ktorými určitým spôsobom vyjadril a aj v praxi uplatnil ustanovenie čl. 102 písm. i) ústavy, sa nijakým spôsobom (ešte) nedotkol (a teda nemohol urobiť sporným) žiadneho z ustanovení upravujúcich právomoci Národnej rady a k nej sa viažucich povinností alebo práv poslancov. Keďže označenými rozhodnutiami o amnestii poslancom národnej rady nevznikla žiadna povinnosť alebo právo (tvoriace obsah niektorých z právomocí Národnej rady), a to či už priamo alebo sprostredkované niečo konať, nemohol vzniknúť ani právne relevantný spor o výklad ustanovenia čl. 102 písm. i) ústavy, ktorý predseda vlády vykonávajúci ústavné právomoci prezidenta uplatnil spôsobom vyjadreným v rozhodnutiach o amnestii z 3. mája 1998 a 7. júla 1998.

Naviac je zrejmé, že k predmetným rozhodnutiam o amnestii, ktoré mali vyvolať spor o výklad ustanovenia čl. 102 písm. i) ústavy v spojení s uplatňovaním práv poslancov Národnej rady upravených v čl. 73 ods. 2 a čl. 78 ods. 2 ústavy, došlo v čase, keď niektorí z poslancov tvoriacich kvalifikovanú skupinu navrhovateľov neboli poslancami tej Národnej rady, ktorej sa mohol spor o výklad čl. 102 písm. i) ústavy dotknúť. Nemohli ani vstúpiť do tohto sporu ako poslanci reprezentujúci v spore novú Národnú radu, lebo v čase doručenia ich návrhu ústavnému súdu boli články V. a VI. rozhodnutia o amnestii z 3. marca 1998 uverejneného pod č. 55/1998 Z.z. a ich obsah spresňujúce články I. a II. rozhodnutia o amnestii zo 7. júla 1998 uverejneného pod č. 214/1998 Z.z. zrušené rozhodnutím o amnestii nového predsedu vlády vykonávajúceho ústavné právomoci prezidenta (rozhodnutie o amnestii z 8. decembra 1998 uverejnené pod č. 375/1998 Z.z.).

S ohľadom na uvedené ústavný súd návrh skupiny poslancov odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júna 1999

JUDr. Tibor **Š a f á r i k**
predseda senátu